HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לא שנו אלא שלא גמר אבל גמר חוזר ומקריב מאי גמר אילימא גמר קרבנותיו מאי מקריב אלא שלא גמר היום אבל גמר היום חוזר ומקריב: **מתני'** [א]מי [ה]שלא חג ביו"ט הראשון של חג חוגג את כל הרגל ויו"ט האחרון של חג [ב]עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו על זה נאמר [1]מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות ר' שמעון בן מנסיא אומר [ג]איזהו מעוות שאינו יכול להתקן זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר א"ת בגונב וגוזל יכול הוא להחזירו ויתקן ר"ש בן יוחי אומר אין קורין מעוות אלא למי שהיה מתוקן בתחילה ונתעוות ואי זה זה תלמיד חכם הפורש מן התורה:

גמ' מנהני מילי אמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל נאמר [2]עצרת בשביעית של פסח ונאמר עצרת בשמיני של חג מה להלן לתשלומין אף כאן לתשלומין מופנה דאי לאו מופנה איכא למיפרך מה לשביעי של פסח שכן אינו חלוק משלפניו תאמר בשמיני של חג שחלוק משלפניו לאיי אפנויי מופנה מכדי מאי עצרת עצור בעשיית מלאכה הכתיב [2]לא תעשה מלאכה עצרת דכתב רחמנא למה לי אלא שמע מינה לאפנויי ותנא מייתי לה מהכא דתניא [3]וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים יכול יהא חוגג והולך כל שבעה ת"ל אותו אותו אתה חוגג ואי אתה חוגג כל שבעה אם כן למה נאמר שבעה לתשלומין ומנין [ד]שאם לא חג יו"ט הראשון של חג שחוגג והולך את כל הרגל ויום טוב האחרון ת"ל [3]בחדש השביעי תחגו אותו אי בחדש השביעי יכול יהא חוגג והולך החדש כולו ת"ל אותו אותו אתה חוגג ואי אתה חוגג חוצה לו ומאי תשלומין ר' יוחנן אמר [ז]תשלומין לראשון ור' אושעיא אמר תשלומין זה לזה מאי בינייהו א"ר זירא חיגר ביום ראשון ונתפשט ביום שני איכא בינייהו רבי יוחנן אמר תשלומין לראשון [ה]כיון דלא חזי בראשון לא חזי בשני ור' אושעיא אמר תשלומין זה לזה אע"ג דלא חזי בראשון חזי בשני ומי א"ר יוחנן הכי והאמר חזקיה [ו]נטמא ביום מביא בלילה אינו מביא ורבי יוחנן אמר אף בלילה נמי מביא א"ר ירמיה שאני טומאה דיש לה תשלומין בפסח שני מתקיף לה רב פפא הניחא למאן דאמר [ט]פסח

שני

לא שנו. הא דתניא לקמן אותו אתה חוגג ולא יותר אלא שלא גמר היום: **אבל גמר היום.** ולא היה לו שהות להקריב כל חגיגות שהפריש: **מתני' מי שלא חג.** שלא הביא חגיגתו ביום הראשון של חג: **ויו"ט האחרון של חג.** חוגג שמיני עצרת ואע"ג דרגל בפני עצמו הוא הוי תשלומין לראשון: **והוליד ממזר.** שהביא פסולין בישראל ויהא זכרון (א) לפיכך אין עונותיו נמחקין בתשובה: **יכול להחזיר.** דמי גניבתו וגזלתו לבעלים: **ויתקן.** ויהא מתוקן מן החטא: **מעוות.** מקולקל: **גמ' מנהני מילי.** די"ט האחרון של חג הסוכות תשלומין לקרבנות החג ליחידים: **עצרת בשביעי של פסח.** בפרשת כל הבכור ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת (דברים טז): **מה לשביעי של פסח.** תשלומין לראשון שהרי אינו חלוק משלפניו. שמיני עצרת חלוק משלפניו לענין פז"ר קש"ב: **מופנה.** וצריכה גזירה שוה זו שתהא מופנה דתו לא פרכינן עליה מידי דכל גזירה שוה מופנה למידין ואין משיבין: **לאיי.** באמת: **הא כתיב לא תעשה מלאכה.** בההוא קרא גופיה וביום השביעי עצרת לה' אלהיך לא תעשה מלאכה: **ותנא מייתי לה מהכא.** משום דר' יוחנן דגמר לה כדאמרינן לעיל אמורא הוא נקט הכא האי לישנא: **כל שבעה.** כל יום ויום: **בחדש השביעי.** כל ימי החג האמור בחדש השביעי: **יכול יהא חוגג והולך כל החדש.** איזה יום שירצה לתשלומי החג אם לא הקריב בחג: **ת"ל אותו.** בסיפיה דקרא תרי אותו כתיב ביה: **מאי תשלומין.** כיצד הן תשלומין (ב): **כולן תשלומין לראשון.** שהרי יום אחד עשה הכתוב עיקר בכולן דכתיב אותו ושלאחריו עשה תשלומין לו: **כולן תשלומין זה לזה.** אין לך יום בהם שאין חובתו תלויה בו בעצמו למי שלא נראה בימים שלפניו (ג) יום ראשון שהוא נראה להביא עיקר לדידיה וימיו שלאחריו תשלומין לו: **חיגר.** אינו ראוי ליראות כדאמרינן במתני' (ה): **נטמא ביום.** בכריתות (דף ט.) תנן נזיר מביא קרבן אחד על טומאות הרבה ואמר חזקיה נטמא ביום ח' שהוא ראוי להביא קרבנות ולהתחיל מנין נזירותיו וימים שמנה קודם טומאה בטלין כמו שנא' וביום השמיני יביא שתי תורים או שני בני וגו' והזיר לה' כל ימי נזרו וגו' והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו (במדבר ו): **מביא.** קרבן על הטומאה השנית שכבר נתחייב בקרבן הטומאה והתחילה שניה והרי זו טומאה אחרת. אבל נטמא בליל שמיני אינו מביא אלא קרבן אחד דכיון דלא יצא מטומאה הראשונה לשעה שהיא ראויה להביא עליה קרבן לא נתחייב בקרבן הראשון ואין לו תשלומין: **ורבי יוחנן אמר.** הואיל וטבל לטומאתו ראשונה והעריב שמשו נתחייב בקרבן ואף על פי שאין לילה ראוי לקרבן. אלמא אף על גב דלא ראוי לקרבן יש לו תשלומין: **שאני טומאה.** קרבן הנדחה מפני הטומאה ולפיכך יש לו תשלומין ואף על גב דלא נראה להביא: **הואיל ויש לה תשלומין.** (ד) כגון אלו בפסח שני שהרי מי שלא נראה בראשון יש לו תשלומין אבל הנדחה מפני דבר אחר לא מלינו לו תשלומין אלא אם כן נראה להביא: **הניחא למאן דאמר כו'.** פלוגתא היא במסכת פסחים בפרק מי שהיה טמא (דף צג.):

אלא

זה הבא על הערוה. דטפי בושתו ניכר שהממזר נראה לעולם אבל שאר עבירות רוצח (ט) וגזלן אין עדיו לפניו:

נאמר עצרת בפסח. ובירושלמי יליף לה ר' יוחנן בשם ר' ישמעאל נאמר חמשה עשר בפסח ונאמר חמשה עשר בחג מה להלן [יו"ט אחרון תשלומין לראשון אף כאן י"ט אחרון תשלומין לראשון] ותו ליכא למיפרך כדפריך בהש"ס שלנו דהא גזרה שוה גמורה (ה) כדילפינן מינה בסוכה בפ' הישן (דף כז.) ועוד יהודה בר ספרא בשם רבי אושעיא דריש התם וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים וכי שבעה הם והלא שמנה הם אלא יצא שבת [מהם] הרי ז' ר' יוסי בעי וכי מכאן למדנו שאין חגיגה דוחה שבת והלא ממקום אחר התיב רבי יוחנן אחוי דרב ספרא והתניא אף בפסח כן מעתה לא מהן שבת הרי [ששה] הגע עצמך שחל י"ט ראשון ואחרון בשבת [לא מהם שני ימים] הרי כאן ששה אתא יהודה בר ספרא בשם ר' אושעיא וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים (ו) לא מהן שבת שכבר למדנו שאין חגיגה דוחה שבת ומה ת"ל תחגוהו לרבות יו"ט האחרון לתשלומין לראשון וכל אותן דרשות אינן בכאן אך בפרק אלו דברים (פסחים דף ע:) מייתי להאי דיהודה ספרא ופריך עלה ההיא דחל יו"ט הראשון והאחרון בשבת הרי כאן ששה ולא מייתי תחגוהו:

תשלומין זה לזה. והא דלקמן (דף יז.) דילפינן תשלומין לחג השבועות מחג המצות כל ז' לא מסתבר למימר תשלומין זה לזה כיון דחול גמור הוא:

כיון דלא חזי בראשון תו לא חזי בשני. וצ"ע אם היה פשוט בראשון וחגר בשני מי אמרינן כיון דחיובא עליה רמיא בראשון תו לא פקע מיניה אע"ג דהשתא לא חזי או דלמא כיון (ז) דתשלומין זה לזה לר' אושעיא לאו מיחייב ומיהו כיון דהשתא לאו בר חיובא הוא לא מצי מייתי ליה הואיל ואינו בביאה לא הוי בהבאה:

נטמא ביום מביא. גבי נזיר שנטמא קאי דע"כ לא פליגי רבי ור' יוסי בר יהודה (נזיר דף יח.) (ח) בנטמא בשמיני שכן יצא לשעה הראויה להביא קרבן אבל בליל שמיני דלא חזי לקרבן לא ורבי יוסי בר יהודה דנקט נטמא בשביעי לאו משום הבאת קרבן הוא אלא דחשיב ליה כמה טומאות בשביעי:

שאני טומאה הואיל ויש לה תשלומין בפסח שני. היה קשה למורי א"כ סבירא ליה לר' יוחנן נטמא ביום ראשון וחזי בשני מייתי חגיגה אם כן לימא לעיל ריש מכילתין לאתויי טמא בראשון ונטהר בשני ויש לומר דאין הכי נמי אלא משום דלרב פפא דבסמוך לא מצי למימר הכי נקט מילתא דשוי לתרוייהו:

שני

מסורת הש"ס

א) [לקמן יז.] ביצה כ: ר"ה ד: מגילה ה. [יומא ג.], ב) יבמות כב:, ג) [לעיל ג. ערכין ג:], ד) [פסחים פ.], ה) [כריתות ח.], ו) [פסחים צג.], ז) [לקמן יז.], ח) [לעיל ב.], ט) [עי' מהרש"א ותוס' יו"ט ועי' תוס' ב"ב פח: ד"ה התם אפשר תמלא סעד גדול למהרש"א ז"ל דבגזל של רבים איירי],

עין משפט נר מצוה

נג א מיי' פ"א מהלכות חגיגה הלכה ד [ז]:
נד ב מיי' שם הלכה ו:
נה ג מיי' שם הלכה ז:
נו ד מיי' שם הלכה ד ופ"ב הלכה ה:
נז ה מיי' שם פ"ב הלכה ה:

◆

תורה אור השלם

1. מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקֹן וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת: קהלת א טו
2. שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַייָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה: דברים טז ח
3. וְחַגֹּתֶם אֹתוֹ חַג לַייָ שִׁבְעַת יָמִים בַּשָּׁנָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי תָּחֹגּוּ אֹתוֹ: ויקרא כג מא

◆

מוסף רש"י

והוליד ממנה ממזר. עונו גלוי וזכר כל זמן שממזר קיים (יבמות כב:). **אם כן למה נאמר שבעה לתשלומין.** והוא הדין לחג המצות שהרי אף הוא שבעה ימים (לקמן יז.). **נטמא ביום מביא בלילה אינו מביא.** נטמא נזיר ביום ח', שראוי לקרבן, מביא ב' קרבנות, בליל ח' אינו מביא, דלענין קרבן טומאה אריכתא היא, דלילה מחוסר זמן (כריתות ח.).

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והוליד ממזר וכו' זכרון לעונו לפיכך: (ב) ד"ה מאי תשלומין כיצד הן תשלומין הס"ד ואח"כ מה"ד הג"ה ומאן דאמר תשלומין לראשון דריש מאותו דראשון וחגותם אותו ומ"ד תשלומין זה לזה דריש מאותו דסיפיה שבעת ימים תחוגו אותו כלומר האי אותו נופל בשבעה דכולן ראויין לו ע"כ הס"ד: (ג) ד"ה כולן תשלומין זה וכו' בימים שלפניו דיום ראשון וכו' תשלומין זה לזה הס"ד: (ד) ד"ה שאני הד"א עם ד"ה הואיל ויש לה תשלומין כגון אילו נטמא בפסח ראשון מביא בפסח שני: (ה) תוס' ד"ה נאמר וכו' גמורה היא כדילפינן וכו' אלא צא שבת מהם הרי ז': (ו) בא"ד חג לה' שבעת ימים וכי ז' והלא ח' הם אלא לא מהן שבת: (ז) ד"ה כיון וכו' דהשתא לא חזי או דלמא כיון דהשתא לאו בר חיובא הוא לא מצי מייתי ליה הואיל ואינו בביאה לא הוי בהבאה ומיהו לרבי אושעיא כיון דתשלומין זה לזה לא מחייב הס"ד וכצ"ל: (ח) ד"ה נטמא וכו' דבנטמא בשמיני מביא שכן יצא בשעה הראויה וכו' כמה טומאות בשביעי:

◆

רבינו חננאל

רבין א"ר יוחנן הפריש עשר בהמות לחגיגתו הקריב חמש ביום טוב ראשון חוזר ומקריב חמש ביו"ט האחרון. קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ כאן בסתם כאן במפרש ש"מ אתמר נמי משמיה דר' יוחנן לא שנו כיון שפסק שוב אינו מקריב אלא שלא גמר היום דאמרינן מדלא אקריב שיורי שיירינהו לזמן אחר ונעשו כדין נדרים ונדבות. אבל גמר היום חוזר ומקריב: **מתני'** מי שלא חג ביו"ט הראשון חוגג והולך את כל הרגל כולו ויו"ט האחרון וגמרינן להו לתשלומין מדכתיב בחג וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים בשנה חקת עולם וכתיב בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכו' אשתכח דאתקוש להו כולהו להדדי. התינח הני יום שמיני של חג מנא ליה. א"ר יוחנן גמרינן ליה בג"ש נאמרה עצרת בשביעי של פסח. ונאמרה עצרת בשמיני של חג. מה שביעי של פסח יש לו תשלומין אף עצרת דחג יש לו תשלומין ואמרינן האי עצרת צריך להיות מופנה ומפורש במס' נדה פרק המפלת שצריך להיות מופנה כדי שתדין ממנו זה הדין שכל ג"ש שהיא מופנה בשני צדדין למידין ואין משיבין. ואע"פ שיש לה פרכא אין משיבין. ואם אינה זו העצרת כתובה בה מופנה. איכא למפרך מה לשביעי של פסח שכן אין חלוק מלפניו פי' כולן שבעת ימי הפסח קרבן אחד לכולן. קרבן של יום ראשון הוא קרבן לכל הימים. אבל שמונת ימי החג. יום הראשון י"ג פרים. ויום השני י"ב פרים הולכין ומתמעטין וביום השמיני פר אחד הנה חלוקים הן זה מזה. ואמרינן לאיי אפנויי מופנה כו'. ותנא מייתי ליה מהכא וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים וגו' יכול יהא חוגג והולך כל שבעה ת"ל אותו.

רבינו חננאל (המשך)

אותו כלומר יום ראשון אתה חוגג ואי אתה חוגג כל ז'. א"כ למה נאמר שבעה א) תשלומין זה לזה. פירוש ר' יוחנן סבר מי שנתחייב לחגיגה ביום הראשון ולא חג משלם כל שאר ימות החג ואם לא נתחייב בראשון כגון שהיה חולה וכיוצא בו שאינו מתחייב בחגיגה אע"ג דאתפח בשני פטור הוא. ור' אושעיא סבר כיון דאתפח בשני חייב לשלם בשאר הימים וכן כל ימות החג תשלומין הן זה לזה. א"ר זירא חיגר ביום ראשון ונתפשט בשני איכא בינייהו. ר' יוחנן סבר פטור כיון דלא חזי בראשון לא חזי בשני. ור' אושעיא סבר ב) ולא יתכן זה שחלקו לו חזקי' ור' יוחנן כשנטמא בלילה להעמידה בזב ונכוחים הן למבין. ומקשינן מי א"ר יוחנן הכי והאמר חזקיה נטמא ביום מביא. פי' נזיר שנטמא טומאת מת ועוד נטמא ביום שמיני לטומאתו הראשונה טומאת מת אחרת מביא ב' קרבנות נטמא בלילה אינו מביא. ר' יוחנן אמר אף בלילה נמי מביא והאי נזיר בליל שמיני שלו לא חזי לאתויי קרבן וקא"ר יוחנן חייב להביא קרבן אחר בתשלום ח' ימים לטהרתו. ואע"פ שלא נתחייב בעת טומאתו. ופירק ר' ירמיה שאני טומאה הואיל ואית לה תשלומין בפסח שני פירוש הלא מי שנטמא לילי י"ד בניסן או מקודם לכן לא נתחייב עדיין להקריב בפסח בעת טומאתו ואעפ"כ נתחייב באותו פסח להשלימה בי"ד באייר בפסח שני כך זה הנזיר וזה שאמרנו דמיירי בנזיר מפורש בכריתות פ' ארבעה מחוסרי כפרה בגמרא ונזיר שנטמא טומאות הרבה. ואוקימנא התם לר' יוסי ב"ר יהודה. ודלא כר' דתניא וקדש את ראשו ביום ההוא ביום הבאת קרבנותיו דברי רבי ר' יוסי בר"י אומר ביום תגלחתו. דאי ר' לא משתכחת לה נזיר שנטמא טומאות הרבה להיפטר בקרבן אחד ופריש הכי התם כיון דא' ר' נזירות דטהרה עד שמיני לא חיילא עליה אי דנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי אחר כולה טומאה אריכתא היא ולית הכא טומאות הרבה. ואי דנטמא בשמיני שלו וחזר ונטמא בשמיני אחר וחזר ונטמא בשמיני

א) נראה דחסר כאן וצ"ל שבעה לתשלומין מאי תשלומין ר"י אמר תשלומין לראשון ור"א אומר תשלומין זה לזה וכו'. ב) אינו מובן ואולי צ"ל סבר דחייב בשני ומקשינן מי אמר ר"י הכי והאמר חזקיה נטמא ביום מביא. לא יתכן וכו' ונכוחים הם למבין אלא הכי פירושו נזיר שנטמא וכו'.